

Dyskurs
wojny
jako
dyskurs
pomocy

*Książka dedykowana pamięci
profesora Stanisława Zapaśnika*

Marcin Poletyło

Dyskurs wojny jako dyskurs pomocy

Jak język i ideologia
oswoiły nasze wojny

Wydawnictwo Naukowe Scholar
Warszawa 2022

Recenzent: prof. dr hab. Tadeusz Klementewicz

Redakcja i korekta: Jerzy Lewiński

Projekt okładki: Maryna Wiśniewska

**Publikacja książki była możliwa dzięki finansowemu wsparciu
Elżbiety Mierzejewskiej oraz Artura Sawastiana i Grzegorza Piaseckiego,
którym w tym miejscu autor pragnie złożyć serdeczne podziękowania**

Copyright © 2022 by Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa

ISBN 978-83-66849-38-9

doi 10.7366/9788366849389

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Oboźna 1, 00-340 Warszawa
tel./faks: 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej w. 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze
Skład i łamanie: WN Scholar (Stanisław Beczek)
Druk i oprawa: Totem, Inowrocław

Spis treści

Wstęp	9
-----------------	---

Rozdział 1

Teoretyczne i metodologiczne inspiracje i założenia analizy dyskursu

wojny jako pomocy	25
1.1. Dyskurs jako kategoria badawcza	25
1.1.1. Od języka do dyskursu	25
1.1.2. Analiza dyskursu jako metoda badawcza	28
1.1.3. Dyskurs jako zjawisko intertekstualne	31
1.1.4. Dyskurs a ideologia	35
1.2. Metafora – <i>translatio</i>	37
1.2.1. Teoria metafor pojęciowych i jej zastosowanie do badań zjawisk politycznych	37
1.2.2. Metafory strukturalne wojny	40
1.2.3. Pomoc i rozwój jako metafory	43
1.2.4. Metafora planu Marshalla	45
1.2.5. Metafora bratniej pomocy	50
1.2.6. Od wojny peloponeskiej do odpowiedzialności za ochronę	53

Rozdział 2

Wojna jako przedmiot współczesnych badań i refleksji socjologicznej . . 57

2.1. Dyskurs wojny a wojna	57
2.1.1. Wojna	57
2.1.2. Początek wojny	60
2.1.3. Społeczny i geograficzny zasięg pojęcia wojna	62
2.1.4. Wojna poprawna politycznie	64
2.1.5. „Kultura ofiary”	69
2.2. W stronę socjologii wojny	72
2.2.1. „Socjologia wojny”	72
2.2.2. Nowe wojny	82
2.2.3. Ludobójstwo	88

Rozdział 3

Historyczne i ideologiczne źródła dyskursu wojny jako pomocy	94
3.1. Krótka historia idei wojny sprawiedliwej	94
3.2. Sprawiedliwość jako suwerenność	101
3.3. Początki współczesnej idei humanitarnej	106
3.4. Narodziny międzynarodowego systemu pomocowego	118
3.5. Geopolityka dyskursu pomocy	123

Rozdział 4

Dekada interwencji	131
4.1. Koniec zimnej wojny	131
4.2. Bośnia jako problem Zachodu	134
4.3. Somalia 1992, Rwanda 1994. Dwie porażki	141
4.4. Wojna o Kosowo	149
4.5. Interwencja jako odpowiedzialność	157

Rozdział 5

Zachodnia perspektywa	164
5.1. Między Kosowem a Irakiem	164
5.2. Kolonializm oświecony	168
5.3. Polityka sumienia	174
5.4. Bałkany jako metafora – widmo bałkanizacji	177

Rozdział 6

Pomoc jako bezpieczeństwo – militaryzacja dyskursu pomocy	189
6.1. Nowy humanitaryzm	189
6.2. Strategie pomocy	194
6.3. Wojna jako pomoc	203
6.4. Przestrzeń humanitarna	213
6.5. Globalne dziedzictwo	217

Rozdział 7

Humanitaryzacja dyskursu wojny	226
7.1. Wojna jako nie-wojna	226
7.2. Profesjonalizm jako cnota	239
7.3. Asymetria	249
7.4. Żołnierz jako ofiara	258

Rozdział 8

Dwa studia przypadków	274
8.1. Pomoc jako kategoria autoprezentacji żołnierzy polskich w Afganistanie . .	274
8.1.1. PKW Afganistan	274
8.1.2. Misja i misjonarze	276
8.1.3. Prezentacja materiału badawczego	277
8.1.4. Trzy poziomy ogólności kategorii pomocy	279
8.2. Wojna na Ukrainie według <i>Russia Today</i> (2014)	282

Spis treści

8.2.1. Wstęp, perspektywa zachodnia	282
8.2.2. <i>Russia Today</i> : Rosja jako obiekt działań Zachodu	284
8.2.3. Strategia mimikry – RT jako medium zachodnie	287
8.2.3.1. Ironiczny kompromis	287
8.2.3.2. Legalizm, podwójne standardy	293
8.2.3.3. Ukraina jako kryzys	296
8.2.3.4. Ludobójstwo w Donbasie	298
8.2.3.5. Biały konwój	301
8.2.3.6. Siły pokojowe	305
Zakończenie	307
Postscriptum	314
Bibliografia	317
Indeks nazwisk	336